

Justitiedepartementet
Ju2020/00162/L2

Rädda Barnens svar på remissen Skärpta regler om utländska månggiften (SOU 2020:2)

Rädda Barnen har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet Skärpta regler om utländska månggiften (SOU 2020:2). Rädda Barnen lämnar synpunkter utifrån ett barnrättsperspektiv på de delar av betänkandet som har konsekvenser för barn och unga under 18 år.

Sammanfattning

Utredningen om strängare regler om utländska månggiften har haft i uppdrag att föreslå hur erkännande av utländska månggiften kan förhindras i Sverige eller hur det på annat sätt kan förhindras att utländska månggiften består här.

Rädda Barnen

- tillstyrker förslaget om att ett äktenskap som har ingåtts enligt utländsk lag inte ska erkännas i Sverige om någon av parterna var gift eller partner i ett registrerat partnerskap vid tidpunkten för äktenskapets ingående.
- tillstyrker förslaget om undantag från erkännandeförbudet vid synnerliga skäl.
- tillstyrker förslaget om ett klagorande av att frågan om en man är eller har varit gift med barnets mor ska bedömas enligt den statens lag som gäller för faderskapspresumtionen.
- saknar en samlad bedömning av förslagets konsekvenser för barn.

Inledande synpunkter

Som framgår av betänkandet, har FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor och FN:s barnrättskommitté i en rekommendation från 2014 uttalat att polygami har betydande konsekvenser för kvinnors och barns ekonomiska välfärd. Enligt rekommendationen ska staterna därför förbjuda och försvåra polygami. I betänkandet redovisas viss forskning som visar att månggiften kan medföra negativa konsekvenser för kvinnor och barn när det gäller bl.a. ekonomi och hälsa. Eftersom den svenska rätten utgår från att äktenskap är monogama ger erkännande av polygama äktenskap upphov till en rad tillämpningsproblem, bl.a. gällande olika bidrag och pensionsförmåner. Rättsläget avseende dessa frågor är mycket oklart idag vilket medför osäkerhet för de personer som berörs. Rädda Barnen instämmer därför med utredningen om att det finns behov av en skärpt och förtydligad lagstiftning som samtidigt inte blir oproportionerlig i ett enskilt fall. Rädda Barnen bedömer utredningens förslag som väl avvägda.

9 En huvudregel om icke-erkännande av utländska månggiften.

Rädda Barnen tillstyrker förslaget om att utländska äktenskap som har ingåtts när någon av parterna redan var gift eller registrerad partner som huvudregel inte ska erkännas i Sverige och detta oavsett parternas anknytning hit när äktenskapet ingicks. En huvudregel om icke-erkännande innebär samma lösning som vad som gäller för andra äktenskap som inte accepteras i Sverige, t.ex. barnäktenskap. Rädda Barnen instämmer i utredningens bedömning att en sådan lösning har systematiska fördelar och också är mindre ingripande än en tvångsupplösningmodell. En tvångsupplösning kan uppfattas som kränkande och får också konsekvenser utanför Sverige. Utredningen har i avsnitt 7.6 analyserat vilka konsekvenser ett sådant erkännandeförbud skulle kunna få för faderskap, vårdnad om barn och underhållsskyldighet mot barn. Utredningen gör bedömningen att förslaget kan få negativa konsekvenser avseende frågan om faderskap för ett barn och lämnar därför kompletterande förslag i kap. 12. Vad gäller frågor om vårdnad och underhållsskyldighet bedömer dock utredningen att förslaget i regel inte kommer ge några negativa konsekvenser ur ett barnperspektiv. Rädda Barnen instämmer i den bedömningen. Ett äktenskap behöver inte erkännas i Sverige för att föräldrarna ska kunna ha gemensam vårdnad om sina barn och ett barn har samma rätt till underhåll av en förälder oavsett om föräldrarnas äktenskap betraktas som giltigt i Sverige eller inte.

10 Undantag från erkännandeförbudet vid synnerliga skäl

Rädda Barnen tillstyrker förslaget om att ett utländskt äktenskap som har ingåtts trots att någon av parterna redan var gift eller registrerad partner ska kunna erkännas om det finns synnerliga skäl. Även om de offentligrättsliga regelverken om socialförsäkring, ekonomiskt bistånd, beskattning m.m. generellt är individbaserade och rätten till olika typer av stöd som regel inte påverkas av om man är gift eller inte kan ett erkännandeförbud få betydelse ur andra aspekter. För att undvika orimliga konsekvenser instämmer Rädda Barnen därför i att det i ett enskilt fall kan behövas en undantagsregel. Rädda Barnen bedömer utredningens lösning som i linje med vad som gäller i andra situationer där ett äktenskap som huvudregel inte erkänns, t.ex. tvångsäktenskap.

12 Faderskapet till barn som vid födelsen hade hemvist utomland

Rädda Barnen tillstyrker förslaget om att 2 § lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor ändras så att det klargörs att frågan om en man är eller har varit gift med barnets mor ska bedömas enligt den statens lag som gäller för faderskapspresumtionen. Om en faderskapspresumtion för ett barn inte skulle gälla i Sverige på grund av att Sverige inte erkänner ett äktenskap som ingåtts enligt utländsk lag kan det ge negativa effekter för barnet, bl.a. vad gäller vårdnad och barnets rätt till arv. Att faderskapspresumtionen inte gäller kan även inverka på möjligheterna för barnet att få uppehållstillstånd på grund av anknytning. Förslaget är därför nödvändigt för att säkerställa att ett erkännandeförbud inte medför negativa effekter för barnet i rättsligt hänseende.

15 Konsekvenser

Rädda Barnen kan konstatera att det saknas en mer djupgående analys av vilka konsekvenser som utredningens förslag kommer att innebära för barn. Utredningen menar att eftersom man har beskrivit de problem som finns och motiverat förslagen i betänkandet behöver det inte upprepas i kapitlet om konsekvenser.

Rädda Barnen vill dock framhålla att det är viktigt att ge en samlad bild av förslagets konsekvenser för barn. Det underlättar möjligheten att bedöma konsekvenserna ur ett barnrättsperspektiv vilket i sin tur leder till ett bättre underlag inför det efterföljande lagstiftningsarbetet.

Helena Thybell
Generalsekreterare
Rädda Barnen